

Læreplan

Entreprenøriell
læring starter
med lek og
utforskning på
ulike arenaer!

Begrenset utgave, inneholder kun generell del

Kopiering / distribusjon ikke tillatt uten godkjenning fra
Neverdal EnSpire skole AS.

Revidert utgave 18.10.17

Neverdal EnSpire skole AS

www.enspire.no

FORORD

Vårt mål er å praktisere **entreprenørskap som et gjennomgående emne**. Dette vil representere en vesentlig annerledes praksis enn i den offentlige skolen hvor entreprenørskapaktiviteter ofte blir brukt som ekstra innslag i undervisningen. Vårt fokus på entreprenørskap vil komme til uttrykk gjennom et omfattende samarbeid med foreldre- og lokalsamfunn, varierte og aktive arbeidsformer samt fag- og timefordeling preget av helhet og tverrfaglighet. Det vil for eksempel bli satt av tid til tverrfaglig entreprenørielt arbeid samtidig som fagenes egenart blir beholdt.

Utdanningsdirektoratet har utviklet et rammeverk for fem grunnleggende ferdigheter. EnSpire-skolen skal selvfølgelig følge disse, men vil i tillegg innføre **entreprenørskap** som en sjettede grunnleggende ferdighet. Entreprenørskapsfokus vil på denne måten få et omfang som overskrider entreprenørskapsaktivitet i den offentlige skolen. Vårt fokus på entreprenørskap vil prege læringsarbeidet vesentlig annerledes, i den forstand at det gjennomføres av et entreprenørielt perspektiv, d.v.s. mer praktisk, helhetlig og erfaringsbasert læring.

Læreplanen for EnSpire-skolen bygger på Kunnskapsløftets generelle del. Bestemmelsene for sluttvurdering vil være uaktuelle for vår læreplanbeskrivelse, siden skolen er en barneskole med 1.-7.trinn og vil følge den offentlige skolen etter 10.trinn.

Vårt syn på skolens oppgaver og formål

Opplæringslov, forskrifter, læreplaner og andre styringsdokument ligger til grunn for, og styrer skolens virksomhet. Lov- og planverk skaper dermed et rammeverk rundt skolens primære oppgave i forhold til elevenes lærings- og dannelsesprosesser. Dette må igjen fortolkes og gjennomføres på skoleeiernivå og hos den enkelte skoles lærere og skoleledere. En nærmere presisering av hva skolens oppdrag innebærer, ligger i begrepene *kvalifisering*, *sosialisering* og *subjektivering*. Kvalifiseringen knyttes til forberedelse av videre skolegang og til å kunne gå inn som fullverdige deltakere i et framtidig arbeids- og samfunnsliv. Det vil i første rekke handle om kognitiv kunnskap, om grunnleggende ferdigheter, bruk av læringsstrategier og om skolens faglige kvalitet. Sosialisering handler om samfunnsdeltakelse, integrering og inkludering. Subjektivering kan forstås som den enkelte lærendes selvforståelse, selvtillit og evne til å framstå med en helhetlig identitet og integritet i ulike livssituasjoner. Til sammen vil de tre begrepene kunne konkretisere skolens vide lærings- og dannelsesoppdrag.

Når EnSpire-skolen ønsker å framstå som en entreprenøriell skole, vil dette også ha betydning for vår forståelse av skolens kvalifiserende, sosialisende og subjektiverende oppdrag. Vi ønsker for det første å gi elevene våre en kvalitetsmessig god faglig opplæring som vil kunne kvalifisere dem for videre skolegang og framtidig arbeidslivsdeltakelse. Dette innebærer både gode skolefaglige resultat, forebygging av frafall i senere skolegang og deltakelse i et framtidig arbeidsliv. Her vil evne til samhandling, omstillingsevne, problemløsning, innovasjon og kreativitet stå som sentrale verdier.

I tillegg ønsker vi å forberede elevene våre til muligheter for selv å kunne skape sin egen arbeidsplass og til å være verdiskapende i egen virksomhet. Gjennom å knytte skolens

virksomhet tett opp til lokalt arbeids- og samfunnsliv, vil vi videre ha fokus på varierte sosialiseringarenaer og til et målbevisst arbeid i forhold til lokalsamfunnets ressurser og muligheter. Subjektiveringsperspektivet vil stå sentralt gjennom skolens målsettinger om å se den enkelte og gi hver elev muligheter til å kunne prøve ut og flytte egne grenser. Dette handler også om å utvikle vågemot til å bli aktør i eget liv.

Framtidens skole er fremdeles ukjent. Vi mener at en særskilt satsning på entreprenørskap kan være med å skape nyttige erfaringer som kan brukes i den videre skoleutviklingen. Skolesatsingen vår har alt vekket interesse ut over kommunens grenser. Senter for pedagogisk entreprenørskap ved Universitetet i Nordland har uttrykt interesse for å følge oss i prosessen med å etablere en privat skole med entreprenørskap som satsningsområde. De sier at de bl.a. ønsker å se etter hvilke konsekvenser en slik etablering kan få for lokalsamfunnet, kommunen som skoleeier og for elevenes læringsresultat.

I Ludvigsensutvalgets rapport¹ skisseres framtidens skole. Her gis anbefalinger for endringer i fag og undervisning som er mer relevante for elevene i framtidens samfunn. En entreprenøriell skole har fokus på framtid. Vi mener derfor at EnSpire-skolens profil er i samsvar med Ludvixsensutvalgets anbefalinger. Ved å ha fokus på entreprenørskap, tror vi at vi kan stimulere lærevilje og øke motivasjon for livslang læring hos elevene. Vi vil praktisere en aktiv elevrolle som gir dem medbestemmelse og flere muligheter for meningsfull og autentisk læring.

Læreplanen er utarbeidet av:

Anette Myrvang Gammelgård
Master of public health, Folkehelserådgiver

Lars Gjøviken
Lektor med master i spesialpedagogikk, rådgiver PPT

Elisabeth Nilsen
Cand.paed, universitetslektor i pedagogikk ved UiN

Kjersti Valøy Gjøviken
Adjunkt med tilleggsutdannelse, lærer barneskole

Ove Pedersen
Universitetslektor ved UiN og PhD student. Har gitt råd og veiledning i prosessen og bidratt med et bearbeidet notat fra doktoravhandlingen.

Inger Karin Røe Ødegård
Dr.polit i pedagogikk. Har gitt råd og veiledning i arbeidet med læreplanen.

---

¹ NOU 2015:8 *Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser*, Kunnskapsdepartementet

Innhold

FORORD.....	2
GENERELL DEL.....	5
ENTREPRENØRSKAP SOM LÆRINGSSTRATEGI	5
Hva er entreprenørskap i skolen?	6
Entreprenørskap og tilpasset opplæring	8
ENTREPRENØRSKAP SOM GRUNNLEGGENDE FERDIGHET	9
Utvidelse i forhold til det nasjonale rammeverket for grunnleggende ferdigheter.....	9
Hva er entreprenørskap som grunnleggende ferdighet?.....	9
Utvikling av entreprenørielle ferdigheter	10
EMNEPLAN FOR ARBEID MED ENTREPRENØRSKAP PÅ TVERS AV FAG.....	12
Formål.....	12
Hovedområder	13
Timetall til disposisjon på 1. – 4.trinn og 5. – 7.trinn	14
Grunnleggende ferdigheter og læringsplakaten i det entreprenørielle læringsarbeidet.....	14
FAG- OG TIMEFORDELING.....	16
Bakgrunn for fag- og timefordeling	16
Kommentarer til fag- og timefordelingen.....	17
LÆREPLANER I FAG	18

GENERELL DEL

Læreplanen for EnSpire-skolen bygger på Kunnskapsløftets generelle del og har entreprenørskap som særskilt profil.

Vi vil arbeide for å realisere et helhetlig menneskesyn og et læringssyn som bygger på at alle barn har et mangfold av egenskaper og talenter som best utvikles i en sosial og samfunnsmessig sammenheng. Vårt pedagogiske grunnsyn er at menneskets utvikling og læring best fremmes gjennom ledet egenaktivitet, der barnet opplever seg som deltaker og bidragsyter.

Ut fra et slikt grunnsyn vil vi utvikle hele, integrerte mennesker som er meningsseekende, skapende, arbeidende, allmendannede, samarbeidende og miljøbevisste.

Vår ambisjon er å utvikle en entreprenøriell skole som i større grad enn dagens offentlige skole prioriterer helhetlige læreprosesser. Det innebærer at teori og praksis i kombinasjon skal underbygge og støtte meningsfull læring for elevene. Denne profilen kommer til syne i vår læreplan gjennom emne- og fagplanene og timefordelingen.

ENTREPRENØRSKAP SOM LÆRINGSSTRATEGI

Entreprenøriell kompetanse knyttes til holdninger, personlige egenskaper, kunnskap og ferdigheter som gjør individet til aktør i eget liv og læring, og bidragsyter i utviklingen av samfunnet sammen med andre. Det handler om å utforske sine omgivelser, skaffe seg kunnskap og utvikle ferdigheter for å kunne skape og produsere noe som har verdi for den enkelte og for fellesskapet². Fra barnsben føler vi glede ved selv å utforske et område vi er interessert i. Det utvikler ferdigheter og kunnskap, og motiverer for mer læring. I en læringsprosess er det viktig for elevene å få vise hva hun/han kan, få bekreftelse og anerkjennelse for sitt bidrag. Entreprenørskap gir elevene gode muligheter for arbeidsformer der de mestrer, får vise fram det de har lært og få tilbakemeldinger som kan føre til videre læring.

Formålet med opplæringen er å:

...opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring. Skolen skal også hjelpe elevene til å utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng ..... Skolen skal gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst (Opplæringslova, § 1-1)

I den offentlige skolen gjøres dette ved å legge vekt på elevenes basisferdigheter og læring innen prioriterte fellesfag og emner. Vi mener vår profil i større grad kan svare til formålet med opplæringen.

---

² Røe Ødegård, I.K. (2003). *Læreprosesser i pedagogisk entreprenørskap. Å lære i dilemma og kaos*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Ifølge Elevundersøkelsene³ ser det ut for at mange elever mister motivasjon og lærelyst etter hvert i skolen. Noen sier de føler seg ”innestengt” i klasserommet, og føler at de ikke får brukt sin nysgjerrighet og aktivitetstrang. Særlig på ungdomstrinnet gir mange uttrykk for å kjede seg. Elevene opplever at skolen ikke åpner, men «stenger» vinduet mot verden”. Skolens læringsarbeid oppleves av noen som lite relevant.

Med EnSpire-skolens fokus på entreprenørskap mener vi å kunne skape en skole som nettopp tar vare på og videreutvikler barnas nysgjerrighet og vitebegjær. De skal få erfaring med aktiv læring og utforskning slik at de kan utvikle seg til produktive og skapende mennesker som samfunnet har bruk for. De skal få oppleve en skole som legger til rette for og stimulerer deres naturlige forskertrang. Vi vil bruke den virkelighet elevene vokser opp i, lokalsamfunnets natur og kultur. Elevene skal ved systematisk bruk av «læringspartnere» i lokalmiljøet oppleve at læringsarbeidet i skolen er relevant og meningsfullt for dem. Gjennom ulike læringsaktiviteter skal de få erfare en aktiv elevrolle, og at deres bidrag er viktig i skole- og lokalmiljøet.

EnSpire-skolens visjon kan på dette bakteppet formuleres slik:

Å hjelpe elevene til å utvikle sitt potensiale, identitet og kompetanse gjennom opplevelse av mestring og tilhørighet.

Med bruk av entreprenørskap skal skolen arbeide etter denne visjonen. Vi skal hjelpe elevene til å finne sin plass som deltakere og bidragsytere i det sosiale fellesskapet de er en del av, så vel i skolen som i lokalsamfunnet. Gjennom vårt kontinuerlige læreplanarbeid og vår undervisning ønsker vi å stimulere elevenes personlige utvikling og dannelse som utforskende, selvstendige, skapende, kreative og samarbeidende samfunnsmennesker.

Hva er entreprenørskap i skolen?

Regjeringen la i 2003 fram en plan for en helhetlig innovasjonspolitik: ”Fra idè til verdi”. Her ble det bl.a. sagt at det norske utdanningssystemet skal bli blant de beste i verden når det gjelder opplæring i entreprenørskap. I 2004 la Utdannings- og forskningsdepartementet, sammen med Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet fram den første strategiplanen for entreprenørskap i utdanning. I den het det bl.a. ”Regjeringens mål er at stadig flere elever, lærlinger og studenter skal få både praktisk og teoretisk innsikt i entreprenørskap”. Målet var at elever og studenter gjennom utdanningen skulle lære ”å se mulighetene og gjøre noe med dem”. I 2009 fulgte de samme departementer opp med ny strategi for entreprenørskap i utdanningen: Handlingsplan 2009-2014. *Entreprenørskap i utdanningen – fra grunnskole til høyere utdanning.*

Her ble det presentert en modell for Entreprenørskap i utdanning⁴:

---

³ www.Udir.no

⁴ Handlingsplan for entreprenørskap i utdanningen, 2009-2014, s.8.

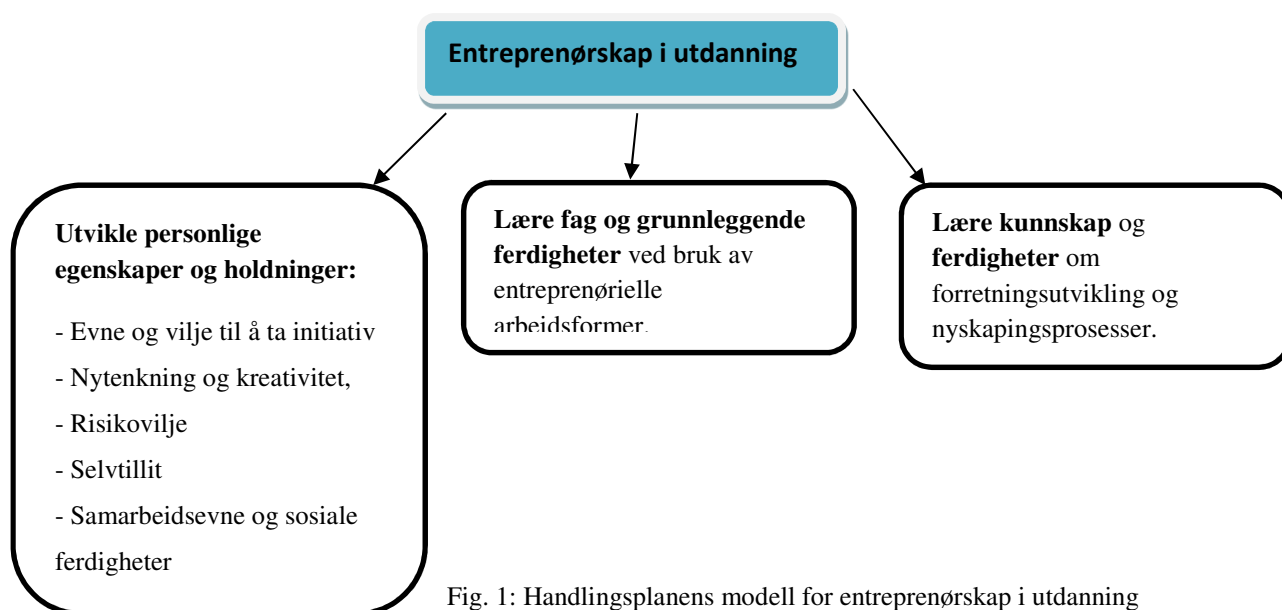

Fig. 1: Handlingsplanens modell for entreprenørskap i utdanning

Den første dimensjonen i modellen knytter entreprenørskapskompetansen til utvikling av personlige egenskaper. Dette er et dannelsesoppdrag og samsvarer i stor grad med Kunnskapsløftets generelle del. Utviklingen av entreprenørielle egenskaper og holdninger danner grunnlaget for problemløsnings-, endrings- og utviklingskompetanse. Dette inkluderer vi derfor som en grunnleggende ferdighet i vår læreplan.

I entreprenørskapets historie har man tradisjonelt hatt fokus på behovet for ”gründerkompetanse”; kompetanse for etablering og utvikling av egen virksomhet. Innen økonomisk entreprenørskap er det naturlig at man vektlegger bedriftsetablering og/eller iverksetting av innovasjon i eksisterende virksomheter. Innen pedagogisk virksomhet må utviklingen av entreprenørskapskompetanse ha et mye breiere siktemål. Dette kommer klart til uttrykk i den andre dimensjonen, der det vektlegges kompetanse for å lære fag gjennom bruk av entreprenørielle arbeids- og læringsformer. Her sees entreprenørielle arbeidsformer som en didaktisk strategi - en meningsfull og aktiv måte å lære fag og grunnleggende ferdigheter på. Satsingen på entreprenørskapsopplæring i grunnopplæringen begrunnes ut fra samfunnsmessige behov for konkurransekraft gjennom kreative, nyskapende arbeidstakere og borgere. Men satsingen gis også en begrunnelse ut fra individets rett til utvikling og utfoldelse. Her sees entreprenørskap som del av et dannelsesideal: Det aktive, skapende og produktive mennesket.

Formålet for EnSpire-skolen er å gi våre elever en entreprenøriell basiskompetanse: «En evne til å se muligheter og til å gjøre noe med dem».

For å kunne vurdere om vi lykkes med dette, vil vi i vår vurdering av elevenes læringsutbytte og kompetanse lete etter følgende kjennetegn:

- Kreativitet og skaperevne
- Tro på seg selv
- Evne til samarbeid

- Tro på og kunnskap om sine muligheter i (lokal)samfunnet
- Evne til målrettet arbeid, organisering og (selv-)ledelse
- Resultatorientering og utholdenhet.

I følge strategiplanen skal entreprenørskapsopplæringen på barnetrinnet ha hovedfokus på å utvikle elevenes evne til å stole på seg selv, ta ansvar og tillate seg å prøve og feile, og bygge opp under kreativitet og utforskertrang. Videre er utvikling av sosiale ferdigheter og evne til samarbeid helt sentralt. Elevene utvikler egen identitet og tilhørighet gjennom kjennskap til hjemstedets egenart. Forståelse av kulturelle og økonomiske ressurser i lokalsamfunnet kan øves gjennom samarbeid med lag og foreninger, institusjoner og lokalt næringsliv.

Entreprenørskap og tilpasset opplæring

Vi har i den ordinære skolen god erfaring med å tilby opplæring på alternative opplæringsarenaer for elever som strever med å fungere i klasserommet. Det kan handle om manglende motivasjon eller andre emosjonelle eller sosiale vansker. På ulike arbeidsplasser og i alternative skoler opplever disse elevene mestring bygd på aktiv deltakelse i praktisk og meningsfullt arbeid. Ofte er de ikke til å kjenne igjen når de får bruke sine sterke sider. Mange gründere forteller om en utfordrende skolehverdag. Det var ikke rom for deres energi, impulsivitet eller måte å tenke på i klasserommet. Dette førte til problematferd i skolen, men deres visjoner viste seg senere å resultere i nyskapende virksomhet.

Ved EnSpire-skolen vil skape et større rom for alle elever til å utvikle sine talenter. Dette vil også gjøre det enklere å inkludere elever med særlige behov. Vi ønsker å gi disse flere muligheter til mestring enn det som ligger i faglige kompetansemål. De personlige egenskapene og holdningene som vi har fokus på, kan utvikles hos alle. Dette vil være særlig nyttig for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av ordinær opplæring.

Vi ønsker å skape en skole med rom for alle og like muligheter til å utvikle sine sterke sider. Med fokus på entreprenørskap blir det gitt rom for en kognitiv, anerkjennende og ressursfokusert pedagogikk. I dette ligger bevisstgjøring av sammenhengen mellom tanker, følelser og handlinger slik vi kjenner det fra kognitiv terapi, mental trening og coaching. Det handler om å møte elevene der de er og finne fram til ressursene hos dem som kan skape vekst og utvikling. I møte med ulike lærevansker vil vi både kartlegge funksjonsnivå og lærevansker i forhold til læreplanmål, men også løfte fram deres sterke sider og muligheter for læring. Vansker med å lære i ordinær skole kan også handle om at vi lærer forskjellig. Den ordinære skolen har en akademisk profil, som vi gjerne vil erstatte med en mer praktisk læringstilnærming.

Den entreprenørielle profilen vil kunne fungere forebyggende for elever med sosiale og emosjonelle vansker. Evne til samarbeid og utvikling av sosial kompetanse er grunnleggende i entreprenørskap. Ved å bruke en samarbeidende problemløsningsmetode vil elevene bli aktive deltakere i å finne veien ut av uløste problem. Metoden formidler både empati og troen på å kunne mestre eget liv. Elevene lærer å sette ord på sine utfordringer og blir utfordret til å finne løsninger som er gode både for dem selv og de som står rundt. Dette er i tråd med de retningslinjer som gjelder for arbeidet med å skape et trygt og godt læringsmiljø i skolen.

Retten til spesialundervisning vil følge gjeldende lovgivning. Skolen vår vil arbeide for gode samarbeidsrutiner med helsesøstertjenesten, PPT, kommunepsykolog og familieveileder. I tillegg vil vi benytte oss av tilbud fra ulike spesialpedagogiske kompetansemiljø og spesialisthelsetjenesten.

ENTREPRENØRSKAP SOM GRUNNLEGGENDE FERDIGHET

Til grunn for vår utvikling av entreprenørskap som en sjette grunnleggende ferdighet ligger Handlingsplanen ”Entreprenørskap i utdanningen – fra grunnskole til høyere utdanning 2009-2014”, St.meld. nr. 30 (2003-2004) *Kultur for læring og* St.meld. nr. 31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen* og Strategiplan for entreprenørskap i utdanningen (2004-2008) *Se mulighetene og gjør noe med dem!*

Utvidelse i forhold til det nasjonale rammeverket for grunnleggende ferdigheter

I Kunnskapsløftet er det definert fem ferdigheter som utgjør grunnleggende forutsetninger for læring og utvikling i skole, arbeid og samfunnsliv. Ferdighetene er avgjørende redskaper for læring i alle fag og samtidig en forutsetning for at eleven skal kunne vise sin kompetanse. Ved EnSpire-skolen ønsker vi å utvikle **entreprenørielle ferdigheter** som den sjette grunnleggende ferdighet.

I hver læreplan for fag har vi gitt en beskrivelse av hvordan de fem grunnleggende ferdighetene og vår egen sjette skal bidra til å utvikle elevenes kompetanse i faget, og hvordan disse ferdighetene er en del av denne kompetansen.

Målene for de grunnleggende ferdighetene er integrert i kompetansemålene på premisset til det enkelte faget. Ferdighetene er derfor uttrykt på ulike måter og i varierende grad i læreplanene, avhengig av hvordan ferdighetene blir forstått i faget, og hvilken funksjon de har som en del av kompetansen i faget.

Hva er entreprenørskap som grunnleggende ferdighet?

Vi fremhever entreprenørskap som en sjette grunnleggende ferdighet, som en forutsetning for læring, utforskning, skapende og produktiv virksomhet. Dette blir beskrevet under hvert enkelt fag i læreplanene.

Handlingsplanen for entreprenørskap i utdanningen definerer tre områder i arbeidet med utvikling av entreprenørskapskompetanse:

- Personlige holdninger og egenskaper
- Entreprenørielle læringsformer og metoder i arbeidet med fag
- Kompetanse i virksomhetsplanlegging, organisering og utvikling

Utvikling av entreprenørielle ferdigheter er en viktig forutsetning for videre læring og for aktiv deltakelse i lokalsamfunnet, i arbeidslivet og i et samfunn i stadig endring. Entreprenørielle ferdigheter er en naturlig del av grunnlaget for læringsarbeid både i og på tvers av faglige emner.

I samsvar med Handlingsplanen for entreprenørskap i utdanning har vi valgt å inkludere følgende holdninger og læringsferdigheter som grunnleggende entreprenørielle ferdigheter:

- Kunne se/oppdage muligheter for egen læring og skapende aktivitet i lokalsamfunnet
- Kunne bruke ulike metoder i læringsarbeidet
- Kunne eksperimentere, løse problemer og vurdere prosess og arbeid
- Kunne samarbeide og kommunisere med medelever og med læringspartnere i lokalsamfunnet om entreprenørielle oppgaver
- Kunne utforme en plan, gjennomføre og formidle planen
- Kunne formidle muntlig, skriftlig, digitalt, medialt eller kunstnerisk egne ideer, prosesser og resultater av utforskende, skapende og produktive oppgaver.
- Kunne reflektere over og vurdere resultater av egne arbeidsoppgaver

Utvikling av entreprenørielle ferdigheter

Entreprenørielle ferdigheter utvikles gjennom praktisk erfaringslæring på varierte læringsarenaer med bruk av ulike arbeidsformer, metoder og praktiske læringsoppgaver. Vi ønsker å tilrettelegge for en progresjon i læringsarbeidet på en slik måte at den enkelte elev får følge sitt eget tempo og dermed oppleve mestring og mening i skolearbeidet.

I tilknytning til definisjonen av den sjette ferdighet setter vi opp en matrise som skal konkretiserer progresjonen i de entreprenørielle ferdighetene. Ferdighetene er beskrevet på nivåer, fordi de kommer ulikt til uttrykk i fagene. Matrisen skal fylles ut i fellesskap når personalet er på plass. Vi mener det er viktig at de som skal realisere planen får en grunnleggende forståelse av hva som legges i de ulike entreprenørielle ferdighetene på de ulike nivåene. Det oppnås best gjennom aktiv deltakelse i prosessen.

Matrise for arbeid med entreprenørskap som grunnleggende ferdighet

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Se/oppdage og utforske muligheter for egen læring og skapende aktivitet i lokalsamfunnet			
Gjenkjenne, beskrive og forstå fenomener og sammenhenger i omgivelsene som kan brukes i entreprenørielle læringsoppgaver/-virksomhet			
Kunne utforme en plan for eget læringsarbeid, gjennomføre og formidle planen			
Bearbeide og bruke tilegnet kunnskap og ressurser i entreprenøriell problemløsning, produksjon og skapende arbeid			
Kommunikasjon og samarbeid med andre i klassen, på skolen og i lokalsamfunnet om løsning av entreprenørielle læringsoppgaver			
Formidling av læringsresultater til andre av utforskende, skapende og produktive oppgaver			
Refleksjon og vurdering av prosesser og resultater av læringsaktivitetene			

EMNEPLAN FOR ARBEID MED ENTREPRENØRSKAP PÅ TVERS AV FAG

Formål

Samfunnet kjennetegnes i økende grad av sosialt, kulturelt og økonomisk mangfold og vi ønsker at entreprenørskap og innovasjon skal stå sentralt i samfunnsutviklingen. Vi ser at det er en økende trend av psykisk ustabilitet og utrygghet i både samfunnsstrukturer, sosialt og hos enkeltindivider. For samfunnet blir derfor individets evne til omstilling og nyskaping viktig. Emneplanen vil være med på å systematisk bygge individets forståelse og kunnskap om hvordan man som menneske skal takle samfunnets kompleksitet og raske omstillinger. Formålet med entreprenørskap er å utvikle personlige egenskaper og holdninger som kan styrke individet til å møte morgendagens samfunn. For å klare dette er det viktig med fokus på å utvikle de entreprenørielle ferdighetene gjennom fokus på skaperglede, trygghet, aksept, undring og initiativ.

Gjennom emnene i entreprenørskap ønsker vi å systematisk jobbe med tema som vekst, trygghet og psykisk helse. Dette arbeidet vil være kunnskapsbasert etter årstrinn, fagtematisk, metodisk og kreativt implementert i selve entreprenørtankegangen. Ved å gi elevene en trygghet på seg selv og i forhold til egen læring, vil dette kunne gi kunnskap og innsikt i hvordan eleven kan se muligheter og å utvikle bærekraftige ideer, planer og kanskje en virksomhet etter hvert.

Arbeid med entreprenørielle arbeidsformer vil gi elevene en forståelse av at de er en del av et fellesskap både på skolen og i samfunnet. Arbeidet med entreprenørskap skal fremme tverrfaglig forståelse, samarbeidsevne og nettverksbygging.

Arbeidet med entreprenørskap skal stimulere og opprettholde læringsviljen og motivere til nysgjerrighet, mot, utholdenhet, kreativitet og evne til initiativ, refleksjon, arbeid og livslang læring. Det er et mål at elevene skal føle trygghet og aksept rundt idemyldring, men også det å måtte forkaste ideer uten å miste motet til nye initiativ. De skal lære at det ikke er farlig å gjøre feil, og at dette ofte er en kilde til nye læring.

Læringsarbeidet må legge til rette for bruk av metodikk som styrker den entreprenørielle kompetansen. Det vil si å arbeide med virkelighetsnære, praktiske problemstillinger i en sosial kontekst hvor eleven selv er aktør i egen læring. Vi bruker entreprenørielle arbeidsformer i læringsarbeidet slik de beskrives i Udir`s nettplattform www.pedent.no

For å oppnå dette skal vi skape varierte læringsarenaer på skolens område og i natur og lokalsamfunn som gir rom for utforskende og problemløsende læring. Elevene skal få erfare å bli sett som skapende og produktive bidragsyttere.

Hovedområder

Emneplanen skal struktureres etter de tre hovedområdene for entreprenørskapskompetanse slik disse blir beskrevet i *Handlingsplan for entreprenørskap i utdanningen* s.8. Til hvert hovedområde skal det utvikles emner og kompetansemål på alle trinn. Formulering av kompetansemålene skal imøtekomme progresjon for hvert trinn. Her framgår de overordnede kompetansemålene som skal være oppnådd etter sju år på EnSpire-skolen:

Utvikle personlige egenskaper og holdninger

Mål for opplæringen er at eleven skal

- kunne bruke kreative metoder for idéutvikling
- utvikle evnen til å stole på seg selv, ta ansvar og tillate seg å prøve og feile, og bygge opp under kreativitet og utforskertrang.
- utvikle sine sosiale ferdigheter og evne til samarbeid
- ha kjennskap til teknikker for selvrefleksjon, selvbevissthet og selvaksept
- ha kunnskap om stress og mestring av teknikker for stresshåndtering
- ha kunnskap om mennesket som en del av en større helhet
- utvikle evnen til ansvar, samarbeid og verdiskaping og kunne drøfte betydningen av et godt samarbeid
- arbeide sammen med ulike samarbeidspartnere
- ha kunnskap om og evne til risikovilje, mot og viktigheten av initiativ.
- utvikle egen identitet og tilhørighet gjennom kjennskap til hjemstedets egenart
- kunne presentere seg selv og møte andre mennesker med et godt håndtrykk og vennlig smil

Lære fag og grunnleggende ferdigheter ved bruk av entreprenørielle arbeidsformer

Dette området henter kompetansemål fra de ulike fagplanene som det arbeides entreprenørielt med. Det skal brukes ulike læringsarenaer i natur- og lokalsamfunn

Lære kunnskaper og ferdigheter om forretningsutvikling og nyskappingsprosesser.

Mål for opplæringen er at eleven skal

- få bli kjent med enkle former for elevbedrift
- bli kjent med hvilke arbeidsplasser som finnes i nærmiljøet og utvalgte bedrifter i kommunen
- drive med utforskende prosjektarbeid
- planlegge og gjennomføre egne sosiale og kulturelle entreprenørskapsprosjekt (oppdrag fra og verdiskaping i lokalmiljøet)
- bruke entreprenørielle læringsformer i arbeidet med globale spørsmål

Vi har utarbeidet et skjema som skal brukes i arbeidet med konkretiseringen av emner for årstrinnene. Emnene skal gjennomføres med læringsaktiviteter som stimulerer og utvikler elevenes entreprenørielle ferdigheter (ref. foran beskrevne matrise). For å sikre en felles

forståelse og forpliktelse i arbeidet, kan imidlertid emnene med tilhørende kompetansemål ikke utarbeides/ferdigstilles før det endelige personalet er ansatt ved vår nye profilskole.

Tverrfaglige entreprenørskapsemner innen hovedområdene

Tverrfaglige entreprenørskapsemner 1. – 7. trinn	Utvikle personlige egenskaper og holdninger	Lære fag og grunnleggende ferdigheter ved bruk av entreprenørielle arbeidsformer	Lære kunnskaper og ferdigheter om forretningsutvikling og nyskappingsprosesser
1. trinn	Emne 1.1	Emne 1.2	Emne 1.3
2. trinn	Emne 2.1	Emne 2.2	Emne 2.3
3. trinn	Emne 3.1	Emne 3.2	Emne 3.3
4. trinn	Emne 4.1	Emne 4.2	Emne 4.3
5. trinn	Emne 5.1	Emne 5.2	Emne 5.3
6. trinn	Emne 6.1	Emne 6.2	Emne 6.3
7. trinn	Emne 7.1	Emne 7.2	Emne 7.3

Timetall til disposisjon på 1. – 4.trinn og 5. – 7.trinn

Timetall er oppgitt i 60-minutters enheter:

1. – 4.trinn: 351 årstimer

5. – 7.trinn: 294 årstimer

Grunnleggende ferdigheter og læringsplakaten i det entreprenørielle læringsarbeidet

Læringsplakaten i Kunnskapsløftet følges i sin helhet i vår profilskole. Kunnskapsløftets grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der hvor de bidrar til elevenes utvikling og er en del av deres fagkompetanse. Ved EnSpire-skolen har vi på bakgrunn av vår entreprenørskapsprofil valgt å tilføye en sjettede grunnleggende ferdighet.

Med bruk av entreprenørskap som læringsstrategi forstår vi Kunnskapsløftets grunnleggende ferdigheter slik:

Å kunne uttrykke seg muntlig i entreprenørskap innebærer en bevisst språkbruk tilpasset målgruppe og situasjon. Det betyr å kunne kommunisere med andre både internt på skolen og i samfunnet. Å kunne uttrykke seg muntlig vil si å diskutere, gi uttrykk for egne meninger, stille kritiske spørsmål og argumentere. Det innebærer også å kunne presentere seg for fremmende og kunne føre en samtale med dem.

Å kunne uttrykke seg skriftlig i entreprenørskap innebærer å beskrive, forklare, vurdere, drøfte og reflektere over faglige tema. Det innebærer å skrive formelle brev, rapporter, e-post, notater og kunne skrive tekster som har mening for andre.

Å kunne lese i entreprenørskap innebærer å utforske, tolke og lese kritisk dokumenter, fagtekster, tabeller, statistikk og grafiske framstillinger. Det vil si å sette seg inn i problemstillinger og trekke ut relevant og faglig informasjon som grunnlag for problemløsning og utvikling.

Å kunne regne i entreprenørskap innebærer å kunne bruke regning i naturlige sammenhenger. Det legges vekt på problemløsning og kunne forklare egne strategier når man regner. Det vil være naturlig å utarbeide statistikker og diagrammer i arbeidet med entreprenørskap. Det vil i noen sammenhenger også gi kunnskaper om å se sammenhengen mellom utgifter og inntekter.

Å kunne bruke digitale verktøy i entreprenørskap innebærer bruk av diktafon, fotoutstyr, tekstbehandlingsprogrammer, regneark og presentasjonsverktøy. Å bruke digitale verktøy betyr å innhente og ta vare på relevant informasjon og bearbeide dette, utøve kildekritikk, sortere og analysere materiale. Det innebærer også å utarbeide, presentere og publisere eget materiale. Digitale hjelpemiddel kan også brukes i forbindelse med kommunikasjon med andre.

Å kunne bruke entreprenørielle ferdigheter innebærer å

- lære på ulike arenaer
- se/oppdage muligheter for egen læring og skapende aktivitet i lokalsamfunnet
- bruke ulike metoder i læringsarbeidet
- eksperimentere, løse problemer og vurdere prosess og arbeid
- samarbeide og kommunisere med medelever og med læringspartnere i lokalsamfunnet om entreprenørielle oppgaver
- utforme en plan, gjennomføre og formidle planen
- formidle muntlig, skriftlig, digitalt, medialt eller kunstnerisk egne ideer, prosesser og resultater av utforskende, skapende og produktive oppgaver.

FAG- OG TIMEFORDELING

Bakgrunn for fag- og timefordeling

EnSpire-skolen har valgt en egen fag- og timefordeling. Vi har valgt å beholde den tradisjonelle faginndelingen og et minstetimetall for hvert enkelt fag for å bevare fagene sin egenart. Når det gjelder entreprenørielt arbeid, så er dette ofte tverrfaglig og det kan være kunstig og svært unøyaktig å angi hvor mye av hvert enkelt fag som organiseres inn i det tverrfaglige arbeidet. Vi har valgt å legge inn årstimer til entreprenørskap på tvers av fag, for å skape helhet og rom til det tverrfaglige entreprenørielle arbeidet som skal gjennomføres etter målene i emne- og fagplaner. Vår profil er entreprenørskap, og derfor skal entreprenørielle arbeidsmåter brukes i alle fagene for å stimulere og utvikle entreprenørielle ferdigheter. Vi mener at den generelle delen av læreplanen i LK06 ikke er synlig nok i den offentlige skolen, og ønsker derfor å sette fokus på dette gjennom den frigjorte tidsressursen til tverrfaglig entreprenørielt arbeid (se tabell under).

Fag- og timefordeling for elever på 1.-7.trinn ved EnSpire-skolen			
Fag/trinn	1.-4. trinn	5.-7. trinn	Sum
KRLE	152	171	323
Norsk	836	399	1235
Matematikk	532	399	931
Naturfag	152	114	266
Engelsk	152	228	380
Samfunnsfag	152	114	266
Kunst og håndverk	228	228	456
Musikk	95	114	209
Mat og helse	10	95	105
Kroppsøving	228	171	399
Entreprenørskap på tvers av fag	351	294	645
Fysisk aktivitet		57	57
Samlet minstetimetall	2888	2384	5272

Kommentarer til fag- og timefordelingen

Med bruk av entreprenørskap, vil fagenes didaktikk gjennomføres av tverrfaglig, praktisk og kreativ læringsaktivitet.

I matematikk har vi endret fordelingen mellom trinnene, samtidig som vi har økt timetallet totalt, slik at mellomtrinnet får mer matematikk enn i den offentlige skolen. Dette er fordi vi ønsker å bruke mer tid på problembaserte oppgaver og refleksjoner, noe som krever tid, men også gir en bedre forståelse av faget. Både på mellomtrinnet og småtrinnet er det lagt opp til gjennomsnittlig 3,5 time matematikk pr. uke, noe som vi mener vil opprettholde fagets egenart. Det er svært viktig at arbeidet i matematikk blir systematisk og derfor er det satt av godt med tid til dette faget.

Vi har lagt opp til en time KRLE i uka på småskoletrinnet og 1,5 time i uken på mellom-trinnet. Vi vil følge de nasjonale retningslinjene med halvparten med kristendom. Svært mange av målene i KRLE finner vi igjen i entreprenørskap, siden mange av målene innenfor etikk går på å utvikle holdninger og ferdigheter i forhold til respekt og samhandling med hverandre.

Fra musikk har vi lagt opp til gjennomsnittlig 0,5 time i uken i 1. - 3. klasse og 1 time i uken fra 4. klasse. Dette er fordi vi ønsker å få tid til faste korøvinger hvor sanger til ulike opptredener blir øvd inn på tvers av klassetrinnene. Musikkfaget vil også komme sterkt inn i ulike forestillinger der sang og dans vil stå sentralt.

Elevene på småtrinnet har gjennomsnittlig 1,5 time kunst og håndverk pr uke, mens mellomtrinnet har 2 timer. Entreprenørielle arbeidsformer har naturlig gjennomgående elementer fra kunst- og håndverksfaget. Det kreative og skapende perspektivet er fremtredende.

Mat og helse skal alternativt være 2,5 timer i uken i 1/3 av hvert år på mellomtrinnet, eller ukentlig i ett av årene. I tillegg skal det i disse timene jobbes med entreprenøriell metode i form av elevbedrift i forbindelse med matlaging til kafédriфт og lignende.

Det er satt av gjennomsnittlig 1 time pr uke på småtrinn og 1,5 time pr uke på mellomtrinn til samfunnsfag og naturfag. Dette er fag som vil være framtredende i det tverrfaglige entreprenørielle arbeidet.

I norskfaget er det viktig at det blir en systematisk og god struktur i skrive- og lese-opplæringen med bruk av elevaktive arbeidsformer. Vi har satt av gjennomsnittlig 5,5 timer i uken på småtrinnet og 3,5 timer i uka på mellomtrinnet.

Vi har økt timetallet i engelsk, da vi har erfaring med at dagens timetall kan oppfattes for lavt i forhold til arbeidsmengden i faget. Vi vil bestrebe oss på å finne kreative og elevaktive måter å lære språket på, for eksempel ved å bruke muligheter og samarbeidsparter i lokalsamfunnet.

Vi har "lånt" timer fra ulike fag for å styrke vårt fokus på entreprenørskap. Denne ressursen på totalt 645 timer er ført opp i tabellen som: *Entreprenørskap på tvers av fag*. Her trekkes de

”lånte” timene fra fagene inn igjen i det tverrfaglige entreprenørielle arbeidet. Vi benytter også den fleksible timen på 38 t fra LK06 inn i ressursen for Entreprenørskap på tvers av fag.

Totalt er fag- og timestfordelingstimen ved EnSpire-skolen det samme som nasjonalt ordinært timetall for 1.-7. årstrinn– 5234 timer.

LÆREPLANER I FAG

EnSpire-skolen har utarbeidet egne læreplaner i fagene. Egen bestemmelse for sluttvurdering vil være uaktuelt for vår læreplanbeskrivelse siden skolen er barneskole på 1.-7.trinn. Sluttvurderingen vil følge LK06. De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskriften til opplæringsloven.

Vi har imidlertid tre vesentlige avvik fra LK06 i forhold til:

- timetall for hvert av fagene på årstrinnene (ref. tabell m/kommentarer foran)
- en sjette grunnleggende ferdighet
- egne læreplaner i fag

For å få tid til å jobbe entreprenørielt med fagene vil det være naturlig å fordele ulike tema på ulike årstrinn, slik at det blir bedre tid til utforskning og fordypning. Der det står kompetansemål etter fjerde og syvende trinn holder det at et tema blir gjennomgått på et av årstrinnene på små- og mellomtrinn.